

Enskilda Högskolan Stockholm
**Teologiska Högskolan
Stockholm**

Pastorsutbildning

vid

Teologiska högskolan Stockholm

april 2018

Innehåll

1. Inledning	3
2. Att studera teologi med inriktning pastor	3
2.1 Pastorsutbildning – en yrkesutbildning	3
2.2 Pastorsutbildningens grundstruktur	4
2.3 Pastorsutbildningens examensmål.....	4
2.4 Kurser med högskolepoäng	6
2.5 Ansökan om att bli pastorskandidat	9
3. Verksamhetsförlagd utbildning (VFU)	9
3.1 Riktlinjer för VFU	9
3.2 VFU-kurser och dess samband med kurser i Praktisk teologi (PT)	10
3.3 Ansvarsfördelning för VFU.....	12
5. Andligt forum	14
6. Röst, tal och kommunikation	14
7. Gudstjänstseminarier	15
8. Samtal för personlig bearbetning	17
9. Teologgrupp och samfundsutbildning	18

1. Inledning

Det teologiska programmet står öppet för alla som är intresserade av att läsa teologi, och många läser fristående kurser och ibland hela programmet bara av intresse eller som en kompletterande utbildning.

Teologiska högskolan Stockholm (THS) är en del av Enskilda Högskolan Stockholm (EHS) och har rötterna i en 150-årig utbildningstradition och är idag en av landets ledande högskolor inom teologi. EHS omfattar också Högskolan för Mänskliga Rättigheter med utbildningsprogram i mänskliga rättigheter på kandidat-, magister- och masternivå. På THS möter man engagerade lärare och framstående forskare. Högskolan arbetar kontinuerligt med pedagogisk utveckling för att bygga en god lärandemiljö. En del i detta är att THS generellt sett erbjuder en högre lektionstäthet i kurserna än många andra jämförbara institutioner. Läsplatser i bibliotek och tillgång till grupprum ger goda möjligheter till studier enskilt och i grupp.

Till THS kommer studenter från olika kyrkosamfund, likaväl som studenter utan anknytning till någon kyrka. På högskolan möts motiverade studenter med olika bakgrund och tillhörighet, vilket skapar förutsättningar till fördjupad förståelse i studierna och en god grund för att förbereda sig för framtida tjänst i församlingar och kyrkosamfund.

Information om ansökan till THS för studier finns på www.ths.se. Själva ansökan sker via EHS på www.antagning.se.

Detta dokument har till syfte att informera om pastorsutbildningen vid THS. Utbildningsverksamheten vid THS drivs i nära samverkan med avnämare inom kyrkosamfund och andra samarbetspartners. THS välkomnar synpunkter från alla som är intresserade av pastorsutbildningen. E-post kan sändas till THS på adress ths@ths.se.

2. Att studera teologi med inriktning pastor

Få yrken kräver en sådan bred kompetens som pastorsyrket. Det handlar om att snabbt kunna röra sig mellan livets ytterligheter, från födslar till dödsfall och olyckor, från krishantering till högtid och fest, från administration och planering till andakt och gudstjänst. En pastor ska kunna förstå och göra sig förstådd i vitt skilda sammanhang, vara lyhörd och inkännande och samtidigt beredd att i kritiska ögonblick kunna stiga fram för att ge tydlig vägledning. Det handlar om bibelkunskap och tolkning, om tro och tradition, om psykologi och sociologi, om ledarskap och självård, om samhällsanalys och mycket, mycket mer. THS teologiska program är utformat för att erbjuda en gedigen pastoral yrkesutbildning.

2.1 Pastorsutbildning – en yrkesutbildning

THS erbjuder akademisk kompetens och utbildning, kombinerad med miljö för andlig fördjupning och personlig utveckling. Teologiska studier innebär att brottas med både dagsaktuella frågeställningar och mångtusenåriga texter. Historiska perspektiv bryts med grundläggande och aktuella existentiella frågor. Teologiska studier förenar bredd och djup som få andra ämnen, ger både näring för personlig förkovran och grund för ett kommande yrkesliv.

Pastorskandidater (jfr 2.5 "Ansökan om att bli pastorskandidat") får sin pastoral utbildning genom kurser som ger högskolepoäng och genom verksamhetsförlagd utbildning (VFU), Andligt forum, röst- och talteknik, gudstjänstseminarier och samtal med terapeut för personlig bearbetning. Pastorskandidater som har fullgjort hela detta program, inklusive de akademiska kurserna på 240 högskolepoäng, erhåller *Pastoralteologisk examen (Master of Divinity)* och övriga ett intyg som redovisar vilka delar som fullgjorts, respektive saknas.

För den student som läser det fyraåriga programmet och är antagen som pastorskandidat i Equmeniakyrkan gäller att pastoralteologisk examen är obligatorisk. Alla moment som där ingår vid sidan av högskolekurserna betalas av Equmeniakyrkan. För den som studerar för att arbeta som pastor eller präst i annat kyrkosamfund gäller att THS erbjuder gratis deltagande i andligt forum och gudstjänstseminarier. För övriga moment (VFU, röst- och talteknik, och samtal för personlig bearbetning) gäller att studenten själv eller respektive kyrkosamfund får ordna och betala kostnader för den som önskar genomföra dessa moment. För pastoralteologisk examen krävs att samtliga ovan nämnda moment har genomförts.

Flera av lärarna på THS har pastors- eller prästutbildning och har erfarenhet av att arbeta i församlingstjänst. I lärarkollegiet finns en hög akademisk, pedagogisk och pastoral kompetens. Den teoretiska reflektionen relateras till det pastoral arbetet i församling och samhälle i utbildningens fyra ämnen, bibelvetenskap, kyrkohistoria, praktisk och systematisk teologi. Samverkan mellan VFU och den högskoleförlagda utbildningen (HFU) syftar till att förankra i beprövad erfarenhet, samt stärka och utveckla den teoretiska bearbetningen. VFU syftar till en kvalificerad och aktiv reflektion över det pastoral uppdraget och att utveckla den pastoral identiteten, de pastoral uppgifterna och färdigheterna.

Kyrkosamfunden har kontaktpersoner som inbjuder till teologgrupper på högskolan, där specifika frågor i de sammanhangen kontinuerligt behandlas under hela utbildningstiden. Teologgrupperna kan även organisera retreatar, temadagar och andra aktiviteter. Detta medverkar till att det för pastorskandidaten både till form och innehåll finns ett flertal möjligheter till bearbetning av yrkesrelaterade frågor i processen till ordination och pastorstjänst.

2.2 Pastorsutbildningens grundstruktur

Andligt forum, gudstjänstseminarier och röst- och talteknik ges under hela studietiden. VFU ingår i utbildningen under andra, tredje och fjärde året. Samtal med terapeut för personlig bearbetning inför ordination äger rum under det sista studieåret. Nedan beskrivs mer utförligt de olika delarna av pastorsutbildningen.

2.3 Pastorsutbildningens examensmål

För pastorskandidaterna kan fyra områden identifieras som grundläggande för den pastoral kompetensen.

Pastoralt förhållningssätt

Pastoralteologisk examen kräver att pastorskandidaten ska kunna:

- integrera teologisk kunskap, visa självkänedom och mognad i kristen tro
- självständigt och tillsammans med andra gestalta teologisk kunskap i olika sammanhang
- möta människor i olika åldrar, med olika bakgrunder och livssituationer, empatiskt lyssna och tala med människor

- utöva själavård, ta emot bikt och förmedla avlösning
- döpa, leda i nattvardsfirande, leda i andra akter som barnvälsignelse, vigsel och begravning samt föra församlingsbok och samtala om medlemskap i församling
- reflektera och analysera över frågor om mänskliga rättigheter, demokratiska processer och maktförhållanden i församling såväl som i det övriga samhället, nationellt och internationellt
- visa på en reflekterad kulturförståelse av det egna kyrkosamfundet och kännedom om dess organisation
- problematisera, förankra och exemplifiera kyrkans etik och moral, och dess relation till det övriga samhället.

Förkunnelse, undervisning och lärande

Pastoralteologisk examen kräver att pastorskandidaten ska kunna:

- genom förkunnelse, gudstjänstledning, undervisning och Andligt forum på ett förtroendefullt sätt kommunicera kristen tro och sådant som ryms i begreppen evangelisation, mission och diakoni
- visa reflekterad förståelse av språk och förhållningssätt för att kunna kommunicera med individer och grupper inom och utom församlingen på ett sätt som främjar dialog och lärande
- göra didaktiska och metodiska reflektioner och ställningstaganden i undervisning och förkunnelse, samt växla mellan olika arbetssätt och metoder
- visa insikt om och kunna bedöma rummets betydelse för möte, dialog och lärande
- använda relevanta kunskaper i de olika teologiska ämnena för att främja församlingsutveckling.

Ledar- och medarbetarskap

Pastoralteologisk examen kräver att pastorskandidaten ska kunna:

- tillsammans med andra utöva ledarskap i församling samt självständigt vara ledare och inom sitt ansvarsområde ta ansvar för olika grupper och sammanhang, utveckla individers förmåga att ta ansvar
- visa kunskap om och förmåga till samarbete, kännedom om olika samarbets- och personalsituationer, samt förstå betydelsen av uttalade mandat och ramar i relationerna mellan arbetsgivare och anställd pastor
- utveckla förståelse för pastorsyrkets etik och nödvändigheten att på ett förtroendefullt sätt förena lära och liv i den egna personen
- identifiera, integrera och hantera olika situationer och frågeställningar, samt genomföra en målrelaterad planering samt följa upp, utvärdera och utveckla arbetet
- visa insikt och kunna bedöma etiska aspekter på olika situationer och problemställningar.

Vetenskapligt förhållningssätt

Pastoralteologisk examen kräver att pastorskandidaten kan:

- systematisera och kritiskt granska teoretiska utgångspunkter, praktiska erfarenheter samt egna och andras värderingar
- tillvarata etablerad teologisk kunskap och forskningsresultat som grund för utveckling av yrkesverksamheten
- förstå vad som utmärker kunskap som vilar på vetenskaplig grund och beprövad erfarenhet.

2.4 Kurser med högskolepoäng

Pastorsutbildning vid THS innebär normalt fyra års studier på heltid och omfattar 240 högskolepoäng inklusive en kandidatexamen i teologi.

Vid THS genomförs teologiska studier i fyra ämnen. Här läggs grunden för ett professionellt förhållningssätt i pastorsyrket. För mer detaljerad information om kurser, se översikt på nästa sida, samt kurskatalogen på www.ths.se/kurskatalog.

- I *Bibelvetenskap med religionshistoria* studeras bibelns olika genrer, historiska epoker och de stora världsreligionerna. Genom studiet av texterna i Gamla och Nya testamentet lär man sig hur den religiösa utvecklingen är nära förenad med språk, kultur såväl som den politiska utvecklingen. Kurser i exegetik ger verktyg för att seriöst arbeta med bibeltexter och teologi som är grundläggande för pastoralt arbete.
- I *Kyrkohistoria* studeras den kristna tron genom historien. Kunskap i historisk metod ger förutsättningar för att förstå hur den omgivande kulturen samspelar med den kristna trons gestaltning. Ämnet ger kunskap om den kristna kyrkans historia, de olika kyrkosamfundens framväxt, samt den aktuella utvecklingen inom olika kyrkor och samfund.
- *Praktisk teologi med religionsbeteendevetenskap* handlar om kyrkornas liv och praxis i både historia och nutid. Det omfattar allt som kan betraktas som typiskt för kristen gemenskap, men på THS finns det fyra huvudområden: gudstjänst, undervisning, själavård och kommunikation inklusive homiletik. Här ges verktyg som kristen gemenskap och dess ledare har för att tolka, förstå och gestalta tro och mänsklig erfarenhet. Religionssociologi och religionspsykologi är områden som ryms inom ämnet.
- Inom *Systematisk teologi med missionsvetenskap* studeras hur bibeln, historien, den egna erfarenheten tillsammans med det filosofiska och kulturella sammanhanget formar kristen tro. Mot denna bakgrund analyseras förutsättningarna för hur en relevant kristen tro kan gestaltas och samtidigt kartläggs hur etik och kristen troslära hör samman. I missionsvetenskapen är kristendomens möte med andra religioner ett centralt område.

Utöver programmet med högskolepoäng så deltar pastorskandidaten

- under år 1–4 i Andligt forum och gudstjänstseminarier
- under år 2–4 i VFU
- under år 4 i terapeutsamtal och samfundsutbildning

Utbildningsprogram för pastorskandidater

År	HÖSTTERMIN		VÅRTERMIN	
1	Teologi- och kyrkohistoria KH 10 hp Missionsvetenskap ST 5 hp		Att tolka Gud och samhället. Etiska och beteendevetenskapliga perspektiv. PT/ST 15 hp	
	Bibeln & religionerna. Introduktion i religionshistoria och bibelvetenskap BV 15 hp		Text, kontext och tolkning BV/KH/ST 15 hp	
2	Teologi, religion och kyrka i Sverige HT/ST 15 hp		Ecklesiologi, religionspedagogik och homiletik PT 15 hp	
	BV språk 15 hp		BV textkurs 15 hp	
3	Kurs med inriktning på examensarbete 7,5 hp	Kurs med inriktning på examensarbete 7,5 hp	Examensarbete (kandidat) 15 hp	
	Tillämpad religionspsyk, religionsped & homiletik PT 15 hp		Valfri kurs 15 hp	Valfri kurs 15 hp
4	Tillämpad ecklesiologi i ett mångfaldssamhälle PT 10 hp	Tillämp rel psyk i krissit PT 5 hp	Equmeniakyrkans historia och identitet HT 15 hp	
	Valfri kurs 15 hp	Valfri kurs 15 hp	Examensarbete (magister)	
5			Examensarbete (master)	

BV = Bibelvetenskap, KH = Kyrkohistoria, PT = Praktisk teologi, ST = Systematisk teologi.

Under tredje året genomförs ett examensarbete om 15 högskolepoäng för kandidatexamen. Det kan genomföras i form av en uppsats alternativt som ett projektarbete. Det senare kan kombineras med en gestaltande presentation i form av en gudstjänst, film, foto eller något annat.

Möjlighet finns att under det fjärde året avlägga en magisterexamen. 30 högskolepoäng ägnas då åt examensarbete. Pastorskandidat som inte avser att avlägga magisterexamen väljer valfria kurser om 30 högskolepoäng det fjärde året.

Kursprogram möter examenskraven i utbildningsplanen för kandidat- respektive magisterexamen i teologi. Kraven i dessa båda examina preciseras i utbildningsplanerna för kandidat- och magisterexamen.

Kandidatexamen i teologi

Ur Utbildningsplan för kandidatexamen i teologi:

Utbildningen i teologi vid THS syftar till förståelse av religionens roll i historien och samtiden, i olika kulturer och på olika samhällsnivåer, i såväl ett individ- som ett grupperspektiv, lokalt och globalt. Det

teologiska studiet är viktigt inte bara för blivande pastorer, präster och religionskunskapslärare. Att läsa teologi vid THS innebär ett brett studium av t.ex. mångtusenåriga skrifter och traditioner, religionsbeteendevetenskap, etiska problem, genusfrågor och spiritualitetens roll i kyrka och samhälle. Teologin utgör sålunda en viktig utgångspunkt för förståelsen av mänskligt liv och samhällets utveckling. För blivande pastorer handlar det också om att utveckla en förmåga att gestalta teologisk kunskap i olika sammanhang.

Student som får kandidatexamen i teologi vid THS ska genom befintliga kurser och ett självständigt examensarbete

- utveckla förståelse för och kunskap om väsentliga områden av teologin, den vetenskapliga grunden, användbara metoder samt vara orienterad om aktuella forskningsfrågor
- kunna i ett teologiskt perspektiv identifiera, strukturera och analysera situationer, frågeställningar och grundläggande sammanhang
- ha förmåga att självständigt inom givna tidsramar identifiera, formulera och lösa problem
- när så förväntas, kunna gestalta teologisk kunskap i olika kyrkliga, akademiska och samhällliga sammanhang
- kunna muntligt och skriftligt redogöra för information, problem och lösningar, samt diskutera detta med olika målgrupper
- visa förmåga att göra bedömningar med hänsyn till relevanta vetenskapliga, samhällliga, etiska och religiösa aspekter
- förstå kunskapens roll i akademi, kyrka och samhälle, samt människors ansvar för hur den används
- ha insikt om sitt behov av fortsatt kunskapsinhämtning och kompetensutveckling.

Magisterexamen i teologi

Ur Utbildningsplan för magisterexamen i teologi:

Programmet i religionsvetenskap/teologi på magisternivå vid THS syftar till fördjupad förståelse av religionens roll i historien och samtiden, i olika kulturer och på olika samhällsnivåer, i såväl ett individ- som ett grupperspektiv, lokalt och globalt. Teologin utgör en viktig utgångspunkt för förståelsen av mänskligt liv och samhällets utveckling.

Programmet är betydelsefullt för den som vill uppnå förmåga att självständigt och sakligt identifiera och arbeta med teologiska och religionsvetenskapliga frågeställningar ur olika aspekter. Programmet syftar vidare till att ge studenten överblick över området och förmåga att tillämpa relevanta teoribildningar och metoder, samt till att ge erfarenhet av egen forskning. För blivande pastorer handlar det också om att utveckla en självständig förmåga att analysera och gestalta komplex teologisk kunskap i olika sammanhang.

Utbildningen är lämplig för olika yrkesroller i samhället, exempelvis inom kyrkosamfund, utbildning och massmedia. Magisterprogrammet i teologi vänder sig även till studenter som har för avsikt att söka utbildning på forskarnivå.

Student som får magisterexamen i teologi vid THS ska genom befintliga kurser och ett examensarbete

- utveckla förståelse för och kunskap om religionsvetenskap/teologi, inbegripet både allmän överblick och fördjupad kunskap inom vissa delområden, ha fördjupad kunskap om teologisk metod, samt insikt i aktuellt forsknings- och utvecklingsarbete
- kunna i ett religionsvetenskapligt/teologiskt perspektiv identifiera, integrera och hantera situationer, frågeställningar och grundläggande sammanhang, även utifrån begränsad information
- ha förmåga att självständigt inom givna tidsramar identifiera, formulera och lösa problem, samt planera och med adekvata metoder genomföra kvalificerade uppgifter
- när så förväntas, kunna självständigt gestalta teologisk kunskap i olika kyrkliga, akademiska och samhällliga sammanhang
- kunna muntligt och skriftligt klart till olika målgrupper redogöra för och diskutera sina slutsatser, argument och den kunskap som utgör grunden för dialog
- ha förmåga att delta i forsknings- och utvecklingsarbete eller andra kvalificerade sammanhang

- *förstå kunskapens och vetenskapens möjligheter och begränsningar i akademi, kyrka och samhälle, människors ansvar för användande av kunskap, samt visa insikt om etiska aspekter på forsknings- och utvecklingsarbete*
- *visa förmåga att ta ansvar för sitt behov av fortsatt kunskapsutveckling.*

Progressionen inom magisterprogrammet kan beskrivas på följande sätt:

- *ökad kompetens inom området*
- *ökad förtrogenhet med och säkerhet i användningen av relevanta vetenskapliga teorier och metoder*
- *ökad förmåga att kommunicera vetenskapliga resultat*
- *ökad självständighet och fördjupade analytiska och teoretiska insikter*
- *ökad förmåga att utveckla och gestalta kunskap.*

2.5 Ansökan om att bli pastorskandidat

Det är att rekommendera att den som har funderingar på att utbilda sig till pastor eller präst så tidigt som möjligt kontaktar det kyrkosamfund man vill arbeta inom. För den som vill ansöka om att bli pastorskandidat i Equmeniakyrkan kan det med fördel ske innan studiestart eller under första året vid THS. Möjlighet finns även att ansöka senare i utbildningen, men det är angeläget att studenten så snart som möjligt kommer till klarhet i frågorna om kallelse och utbildning för tjänst som pastor eller präst.

Kriterier för att bli antagen som pastorskandidat inom Equmeniakyrkan är fastställda av kyrkosamfundet. Ansökan om att bli pastorskandidat sänds till respektive kyrkosamfund. För kontaktuppgifter, se www.ths.se.

Ansökan om studier i det teologiska programmet sker via EHS på www.antagning.se.

3. Verksamhetsförlagd utbildning (VFU)

3.1 Riktlinjer för VFU

Programmet för VFU ska förbereda studenten praktiskt för sitt kommande uppdrag som pastor. VFU-ansvarig på THS samt handledare, församling och student ska samverka så att målen för VFU uppfylls.

VFU består av tre moment:

- att beskriva och reflektera över församlingar med olika inriktning och karaktär
- auskultation och handledning i olika uppgifter som hör till pastorsuppdraget
- att bearbeta pastoral identitet och pastoralt ledarskap.

Varje VFU-kurs är relaterad till en kurs i praktisk teologi i pastorsprogrammet och är förlagd till tre perioder under åren 2–4, totalt 8 veckor (se 3.2). I varje VFU-kurs är församling och handledare betydelsefulla för studentens utveckling. VFU-programmet kan också vara berikande för de församlingar och handledare som deltar.

Varje student får för varje VFU-kurs en erfaren pastor som handledare. Studenten går bredvid handledare, får auskultera och pröva på olika moment som hör till pastorsuppdraget. Student och handledare möts kontinuerligt under VFU för att reflektera och bearbeta gjorda erfarenheter. Såväl student som handledare har ansvar för dessa möten.

VFU-programmet har en progression. VFU-perioderna bygger vidare på perspektiv och lärande ifrån föregående period. Progressionen inom VFU-programmet är kopplad till pastorsprogrammets progression.

För godkänd VFU gäller 80 procents närvaro, genomförda moment i respektive VFU-kurs samt skriftlig/muntlig presentation som lagts fram i ett seminarium.

Studenten måste själv hålla reda på om något enskilt moment i en VFU-kurs inte kunde genomföras och därför bör flyttas över till nästa VFU-kurs.

Varje VFU-kurs utvärderas i relation till pastorsprogrammet och i relation till studentens, handledarens och församlingens insats.

3.2 VFU-kurser och dess samband med kurser i Praktisk teologi (PT)

VFU 1 Församlingen som lärande gemenskap (10 dagar, vt)

Den första VFU-kursen relaterar till följande PT-kurs:

Ecklesiologi, religionspedagogik och homiletik, 15 hp

För kursbeskrivning inklusive lärandemål, se kurskatalogen www.ths.se/kurskatalog

VFU 1 (år 2) genomförs i en församling i Stockholmsområdet eller i närheten av bostadsorten. Tio VFU-dagar (80 timmar) ska fördelas under vårterminen. I skolans schema finns sex särskilda dagar (måndag/fredag i mars-april) reserverade för denna VFU för att underlätta planeringen.

Denna kurs vill ge studenten perspektiv på *församlingen som lärande gemenskap*, genom observationer, aktivt deltagande och reflektion. VFU 1 fokuserar särskilt på gudstjänst med nattvard samt pastorns förberedelser för detta uppdrag. Dessutom ska studenten beskriva, analysera och problematisera förkunnelse och pedagogisk verksamhet i församlingen (vuxenlärande).

Efter VFU-kursen förväntas studenten

- kunna beskriva och reflektera kring VFU-församlingen som en lärande gemenskap
- förena de teoretiska studierna med uppdraget att leda nattvard och predika
- vara mer förtrogen med vuxenpedagogik i en församlings verksamhet.

VFU 2 Undervisning och själavård (15 dagar, ht)

Den andra VFU-kursen relaterar till följande kurs:

Tillämpad religionspedagogik, religionspsykologi och homiletik, 15 hp

För kursbeskrivning inklusive lärandemål, se kurskatalogen www.ths.se/kurskatalog

VFU 2 (år 3) genomförs i regel i en församling utanför Stockholmsområdet som har pågående undervisning för barn och ungdom samt ett pågående själavårdsarbete i olika former. De 15 VFU-dagarna fördelas på två perioder (från helg till helg/vecka och en helg) som ligger i slutet av oktober och i början på december. Två veckor i skolans schema friläggs för detta, samt fredag och måndag i anknytning till dessa två perioder.

Den första VFU-perioden har inriktning på själavård, och den andra på undervisning bland barn och unga.

Denna kurs vill ge studenten möjligheter att studera och implementera praktisk kunskap kring undervisning, själavård och förkunnelse i särskilda gudstjänster.

Dessutom ska studenten få tillfällen att beskriva, analysera och problematisera pastorals uppdrag som pedagog, själavårdare och talare i särskilda situationer som dop, begravning, skolgudstjänst och scoutinvigning. Studenten ska beredas möjlighet att auskultera undervisning med barn och unga (till exempel konfirmandarbete/kristendomsskola eller motsvarande) och få tillfälle att under handledning ta ansvar för ett undervisande moment i en samling.

Efter VFU-perioden förväntas studenten

- kunna reflektera religionspedagogiskt kring en församlings undervisningsformer
- ha fördjupad förmåga att förena de teoretiska studierna om själavård med uppdraget att vara pastor
- vara mer förtrogen med själavårdande, lärande och förkunnande situationer i en församling.

VFU 3 Pastoralt ledarskap i ett mångkulturellt samhälle (15 dagar, ht)

Den tredje VFU-kursen relaterar till följande kurs:

Tillämpad ecklesiologi och församlingssociologi, 10 hp

För kursbeskrivning inklusive lärandemål, se kurskatalogen www.ths.se/kurskatalog

VFU 3 (år 4) genomförs i regel i en församling utanför Stockholmsområdet som har en mångkulturell profil i sin verksamhet och/eller i sitt lokala sammanhang. De 15 dagarna fördelas på två perioder (från helg till helg/vecka och en helg) som ligger i slutet av oktober och i början på december. Två veckor i skolans schema friläggs för detta, samt fredag och måndag i anknytning till dessa två perioder.

Den första VFU-perioden har inriktning på pastoralt ledarskap och den andra på församling som mångkultur.

Denna VFU-kurs vill ge studenten möjligheter att studera och implementera praktisk kunskap om pastoralt ledarskap och mångfaldsarbete i en församling. Dessutom ska studenten få tillfällen att beskriva, analysera och problematisera en församlings organisation och omvärld.

Dessutom ska studenten beredas möjligheter att auskultera begravningsgudstjänst och vigselgudstjänst samt för handledare öva predikan (kasualtal) vid sådana tillfällen. (Inträffar det inte under VFU-tiden någon begravning eller vigsel i församlingen, kan studenten auskultera sådan gudstjänst i annan församling på orten.) Handledaren ska även presentera hur församlingen anordnar dop och vilka pastoraler församlingen har för evangelisation och kring dop.

Efter VFU-perioden förväntas studenten

- kunna reflektera sociologiskt och teologiskt kring en församling och dess ledarskap i ett mångkulturellt sammanhang
- ha pastorala färdigheter för begravning och vigsel, samt för "vuxen tro-katekumenat" eller andra former av evangelisation
- vara mer förtrogen med mångfaldsfrågorna i en församlings gudstjänstliv, inklusive doppraxis.

3.3 Ansvarsfördelning för VFU

Lärare

Lärare i den PT-kurs som följs upp i VFU-kursen ska ha kännedom om helheten i pastorsutbildningen och relaterar kursinnehåll till detta. Särskild vikt läggs vid att högskolestudier och VFU samspelar så att studenten stärks i utvecklingen av pastoral identitet och förmåga.

VFU-ansvarig

VFU-ansvarig har ansvaret för den praktiska förberedelsen, genomförandet och utvärderingen av VFU-kurserna, samt för kontakten mellan student, församling och handledare. Bland uppgifterna ingår även att ge instruktioner till studenterna och handledarna.

VFU-ansvarig ska:

- samordna och administrera VFU i pastorsutbildningen
- ansvara för placering av student i VFU-församling i samråd med kyrkosamfundens kontaktperson och student (blivande pastor)
- informera studenterna om tystnadsplikt och regler gällande VFU
- utvärdera arbetet med VFU
- ansvara för handledarutbildningen när det är aktuellt
- utveckla VFU-programmet och aktivt ta initiativ till samverkan med lärare, studenter, handledare och församlingar.

Student

Studenten ska använda hela utbildningstiden för att lägga en grund för det pastorala uppdraget och förvärva praktisk kunskap för pastoral verksamhet.

Genom VFU ges möjlighet att stärka den pastorala identiteten och få handledd träning i pastoral verksamhet. En nyckelperson i dessa processer är VFU-handledaren, som är en erfaren pastor. Studenten ska gå bredvid handledaren i det dagliga arbetet, träna pastorala moment enligt VFU-instruktionen samt reflektera tillsammans med handledaren kring gjorda erfarenheter.

Val av VFU-församling och handledare görs av kyrkosamfundets kontaktperson på THS. Vid placeringen beaktas familjesituation och andra faktorer som bedöms påverka möjligheter att genomföra VFU.

Studenten ansvarar för reskostnad till och från VFU-ort. För VFU 2 och 3 utgår resebidrag.

* Gäller för EN tur- och returresa från boendeorten till VFU-församlingen.

* Den beräknas på avståndet från bostaden till VFU-församlingen (enkel sträcka) enligt www.eniro.se och utgår enligt följande skala:

- a) Från 20 mil 400 SEK
- b) Från 30 mil 600 SEK
- c) Från 40 mil 800 SEK
- d) Från 50 mil 1000 SEK
- e) Från 60 mil 1200 SEK
- f) c) Från 70 mil 1400 SEK
- g) 80 mil eller mer 1600 SEK

Blankett för resebidrag signeras av studenten och Equmeniakyrkans kontaktperson och lämnas in till högskolans ekonomiavdelning. Student som inte är pastorskandidat i Equmeniakyrkan, kan själv söka resebidrag från sitt samfund eller från annan organisation.

Studentens ansvar i VFU-kursen är att

- tillsammans med handledaren detaljplanera VFU-perioden utifrån instruktionen till VFU-kursen
- utifrån VFU-kursens mål observera, auskultera och under handledning träna vissa pastorala uppgifter
- visa intresse och engagemang för VFU-församlingens verksamhet och gemenskap
- iaktta tystnadsplikt när så krävs och följa regler gällande VFU
- göra de skriftliga och muntliga presentationer som ingår i VFU-kurserna
- svara för egna matkostnader under VFU-perioden, samt resa till och från VFU-ort
- utvärdera VFU-kursen och ge vidare idéer, synpunkter och förslag till VFU-ansvarig.

Handledare

Handledaren är en erfaren pastor och ska vara förtrogen med vad det innebär att vara mentor. Studenten går bredvid handledaren under VFU. Studenten och handledare möts kontinuerligt under VFU och har båda ansvar för dessa möten. Handledaren har ansvar för att handledning genomförs regelbundet under VFU, att tid avsätts för möten, samt att handledningen kan äga rum utan yttre störande faktorer.

Handledningen under VFU-kursen ska fokusera på de pastorala frågor som anges i VFU-instruktionen.

Handledaren får instruktioner inför varje VFU-kurs. Vid behov kan även handledarutbildning anordnas av THS.

Handledarens ansvar i VFU-kursen är att

- tillsammans med studenten detaljplanera VFU-perioderna i församlingen utifrån VFU-instruktionen
- utifrån VFU-instruktionen vägleda och handleda olika pastorala uppdrag i församlingen
- avsätta tid och planera in regelbundna möten för samtal under VFU-perioderna
- efter avslutad VFU rapportera till sitt samfunds kontaktperson eller läraren i kursen
- utvärdera VFU och ge vidare idéer, synpunkter och förslag till VFU-ansvarig.

Församling

För att pastorsutbildningen ska bli relevant förutsätts att en del av utbildningen förläggs till församling. Det ger också VFU-församlingar möjligheten att aktivt bidra till utbildning av framtida pastorer. I möjligaste mån förväntas församlingen bereda studenten möjlighet att delta i verksamhet som har relevans för aktuell VFU-kurs.

Genom att församlingen beslutar att ta emot en VFU-student och uppdrar åt församlingens pastor att fungera som handledare, stärks kontakterna mellan församlingen och THS.

Församlingens ansvar i VFU-kursen är att:

- i beslutande organ uppdrar åt församlingens pastor att fungera som handledare, vilket också kan innefatta handledarutbildning
- informera medlemmar och andra i verksamheter att en student kommer att genomföra VFU i församlingen och vara med i gudstjänster, aktiviteter och gemenskap
- efter behov och i samråd med pastor/handledare och student på olika sätt bidra till att VFU-kursen genomförs enligt VFU-instruktion
- tillhandahålla och bekosta gästrum till studenten under VFU-perioden.

5. Andligt forum

Andligt forum är en del i pastorsutbildningen vid THS, men kan även följas av andra intresserade. Det är obligatoriskt för den som läser det fyraåriga programmet och förbereder sig för pastoral tjänst i Equmeniakyrkan.

Formen är en föreläsning per månad följt av samtal i mindre grupper där närvaro noteras. Här bearbetas frågor om tillägnelsen av kristen tro och tron som en formativ faktor för människors liv. Vidare uppmärksammas samspelet mellan den individuella och kollektiva förståelsen av tron och de olika praktikerna av kristen tro. Den kristna trons språk och olika traditioners förmåga att återge erfarenheter av Gud utforskas genom samtal om den presentation som getts i den gemensamma samlingen och genom vittnesbörd om egna erfarenheter.

Progression skapas framför allt genom gruppprocessernas fördjupning under de olika åren och genom ökad problematisering och förmåga till konstruktiva samtal.

Pastorskandidaten förväntas efter fyra års deltagande i andligt forum:

- ha en grundläggande kunskap och förståelse av olika kristna traditioners tolkningar av andliga erfarenheter och praktik
- ha förmåga att självständigt och konstruktivt reflektera över och gestalta andlig vägledning i olika sammanhang
- visa förmåga att identifiera sitt behov av ytterligare kunskap
- kunna reflektera mera insiktsfullt över olika fromhetsyttringar i samtiden.

6. Röst, tal och kommunikation

För pastorskandidaterna finns tre obligatoriska kurser som ger teori om och övning i förkunnelse och annan muntlig och skriftlig kommunikation i kyrkan.

På vårterminen i T2 (år 2) innehåller kursen "Ecklesiologi, religionspedagogik och homiletik" ett moment (5 hp) som ger introduktion i ämnet homiletik samt redskap att förbereda och analysera predikan.

På höstterminen i T3 (år 3) ges kursen "Tillämpad religionspsykologi, religionspedagogik och homiletik" som har ett moment (5 hp) där förkunnelse i särskilda situationer (kasualtal vid begravning, vigsel, konfirmation, skolgudstjänst etc) behandlas i teori och praktik. I det momentet ingår även kunskaper om och reflektion över kyrkan i det offentliga rummet, till exempel på sociala medier.

Under höstterminen i T4 (år 4) ges kursen "Tillämpad religionspsykologi i krissituationer". I den ingår kommunikationsfrågor som uppstår i samband med olyckor och andra kriser.

Dessa tre kurser samt gudstjänstseminarierna (se nedan, kapitel 7) följs upp i en individuell och behovsanpassad träning i röst, tal och kommunikation.

Pastorskandidaten har 2–5 övningstillfällen/termin, men kan vid särskilda behov få fler. Ett tillfälle per termin är minimum. Loggbok förs över varje student.

Undervisningen i röst, tal och kommunikation ges varje termin från och med våren år 1 och kopplas till varje students medverkan i andakter och gudstjänstseminarier. Undervisningen har följande progression och synkronisering med kurser inom Praktisk teologi:

År 1

- Hållningen som en viktig del av det kommunikativa uttrycket
- Röstteknik, det vill säga andning, stöd, resonans och artikulation

År 2 Vårterminens övningar är synkroniserade med det moment i kursen "Ecklesiologi, religionspedagogik och homiletik" som består av liturgi och homiletik

- Högläsning av bibeltexter
- Gestaltning av kyrkohandbokens centrala texter i nattvarden
- Levandegöra prosa och dikt
- Kroppsspråk

År 3 Höstterminens övningar är synkroniserade med delmomenten i kursen "Tillämpad religionspsykologi, religionspedagogik och homiletik" som behandlar undervisning för barn och unga samt homiletik i särskilda situationer

- Kommunikation i större och mindre grupp
- Mikrofonteknik
- Övning i att skriva en text för sociala medier eller kyrkans hemsida
- Retoriska moment i tal och skrift

År 4 Höstterminens övningar är synkroniserade med delmomentet om pastoralt ledarskap i ett mångkulturellt samhälle i kursen "Tillämpad ecklesiologi i ett mångfaldssamhälle", samt med kursen "Tillämpad religionspsykologi i krissituationer".

- Gestaltning av kyrkohandbokens centrala texter vid begravning och vigsel
- Kroppsspråk, forts.
- Interkulturell kommunikation

7. Gudstjänstseminarier

Gudstjänst- och homiletikundervisningen är ett processinriktat, progressivt och integrerat studium med pastorskandidaten och hans/hennes egna möjligheter i centrum. Med regelbundenhet, ca en till två gånger per termin, planerar och genomför pastorskandidaten en gudstjänst där han/hon leder respektive predikar i en gudstjänst.

Varannan vecka samlas de som haft ansvar för gudstjänstledning och predikan till seminarium då två veckors gudstjänster kommenteras, utmanas och uppmuntras av lärare. Där samtalas om gudstjänstens liturgiska gestaltning och innehåll, samt den homiletiska framställningen och dess innehåll. Frågor ställs om gudstjänstens och predikans ärende och teologi. Seminariet bevakar också frågeställningar kring förberedelse, anspänningsnivå och hörbarhet, kroppsspråk, lyssnarkontakt, pedagogik och retorik.

Syftet med andakterna och den efterföljande responsen från lärare under gudstjänstseminarium är att pastorskandidaten under utbildningen får teoretisk och praktisk utbildning och utmanas att utveckla sin kunskap och förmåga. Syftet är också att väcka nya idéer, inspiration och lust att arbeta med gudstjänstutveckling. Progressiviteten i undervisningen sker dels utifrån de teoretiska kursernas interaktion med övningarna, dels genom olika anbefallda förutsättningar för de olika uppgifterna i gudstjänsten som helhet och i predikan.

Alla övningstillfällen spelas in för att lärare i efterhand ska kunna granska och ha som underlag för seminariesamtalet. Därigenom har även studenten möjlighet att studera sitt eget framträdande.

Gudstjänstseminarierna har följande innehåll på respektive nivå:

År1

Gudstjänstledning, gudstjänstvärd, spela in gudstjänsten när andra studenter predikar, samt hålla en egen betraktelse eller predikan. Med betraktelse menas här en meditation, diktläsning, berättelse ur livet, kort drama eller helt enkelt ett musikinslag. T1 genomför detta i huvudsak under vårterminen. Lärare i homiletik och kommunikation ansvarar.

Efter första året ska pastorskandidaten:

- ha en grundläggande förståelse och känsla för gudstjänst, för behovet av olika gudstjänstformer och för nödvändigheten av att de olika momenten i gudstjänsten bildar en helhet
- visa sig genom praktisk tillämpning ha tillägnat sig grundkurserna i homiletik och exegetik.

År2

Gudstjänstledning, gudstjänstvärd, spela in gudstjänsten när andra studenter predikar, samt hålla en egen predikan över valfri text, en gång per termin (i mån av utrymme). Lärare i homiletik och bibelvetenskap ansvarar.

Efter andra året ska pastorskandidaten:

- ha uppnått förmåga att i seminariet analysera planeringen, genomförandet och utvärderingen av en gudstjänst
- kunna analysera bibeltextens funktion samt det teologiska innehållet i gudstjänsten
- visa förmåga att kunna använda sig av verktyg ur kommunikationskursen för gudstjänstens och predikans utformning.

År3

Gudstjänstledning, gudstjänstvärd, spela in gudstjänsten när andra studenter predikar, samt hålla en predikan per termin över en av kyrkoårets texter följande söndag - en predikan över en gammaltestamentlig och en över en nytestamentlig text. Lärare i homiletik och bibelvetenskap ansvarar under höstterminen. Lärare i kommunikation och kyrkohistoria ansvarar under vårterminen.

Efter tredje året ska pastorskandidaten:

- ha uppnått förmåga att utifrån kurserna i bibelvetenskap och kyrkohistoria tolka en given text
- ha en fördjupad förståelse av samspelet mellan text, teologi, predikan, gudstjänst och församling
- kunna analysera predikan och gudstjänstledning ur ett kommunikationsperspektiv.

År4

Gudstjänstledning, gudstjänstvärd, spela in gudstjänsten när andra studenter predikar, samt hålla en predikan där pastorskandidaten väljer fördjupning i till exempel inriktning på barn, ungdom eller familj, predikan som själavård, ledarskap, andlig vägledning eller bibelvetenskaplig utläggning. Lärare i kommunikation och i religionssociologi ansvarar under höstterminen. Lärare i systematisk teologi tillsammans med lärare i liturgik ansvarar under vårterminen. Utöver detta övningspredikar pastorskandidaten i kursen Tillämpad ecklesiologi i mångfaldssamhälle.

Efter fjärde året ska pastorskandidaten:

- visa stor förmåga att i gudstjänst och predikan integrera och gestalta teologi och liturgik
- kunna använda och analysera olika strategier och modeller för kommunikation i olika sammanhang
- ha förmåga att självständigt och konstruktivt reflektera över förståelse och praktik och de olika vägval som är förbundna med varje gudstjänst och predikan.

Utöver detta ger läraren i röst- och talteknik även individuell respons på kommunikationsmomentet i predikan i samband med den enskilda röst- och taltekniken.

Förberedelse och planering

Senast en vecka före genomförande träffas på gudstjänstledarens initiativ de medverkande – predikant, gudstjänstledare, inspelningstekniker och eventuellt musiker eller andra medverkande för att planera och förbereda andakten.

8. Samtal för personlig bearbetning

Pastorskandidat i Equmeniakyrkan ska under sitt sista läsår genomföra en serie samtal om 15 gånger som ger möjlighet till reflektion och personlig bearbetning inför den väntande pastorsrollen.

En pastors identitet präglas i mycket av den egna livshistorien. En hjälp till att bli mera medveten om vad som formar ens personlighet kan vara en serie samtal hos en terapeutiskt skolad person som är förtrogen med den frikyrkliga kulturen. I en sådan samtalsserie kan pastorskandidaten få hjälp att bli mera medveten om egna förhållningssätt och värderingar. Olika sidor i den egna personligheten kan tydliggöras, sidor som annars ligger i skugga, men ändå på omedvetet sätt kommuniceras i olika sammanhang. I samtalen kan allt tas upp som rör pastorskandidatens nuvarande liv, studiesituation, funderingar kring kallelse och det kommande yrkeslivet, liksom tidigare livsvillkor och relationer till andra människor som kan ha betydelse.

Genom THS hänvisas pastorskandidat som gör sitt sista läsår till en terapeut. Avgörande är att det uppstår ett förtroendefullt klimat i samtalskontakten. Detta förutsätter strikt sekretess från terapeuternas sida. Samtalen bör komma igång så tidigt som möjligt under höstterminen det avslutande studieåret. I november sker en avstämning för att säkerställa att alla pastorskandidater har kontaktat respektive terapeut. Efter genomförda 15 samtal lämnar terapeuten ett intyg på detta till THS. Intyget är förutsättning för att bli godkänd på detta moment för Pastoralteologisk examen.

9. Teologgrupp och samfundsutbildning

Vid sidan om högskolans utbildningsprogram har också Equmeniakyrkan flera moment som är en del av utbildningen för de blivande pastorerna. På kvällstid arrangeras ungefär fyra teologgruppsamlingar per termin. En eller flera gäster brukar ta upp aktuella ämnen som inte behandlas i utbildningen i övrigt.

En längre resa brukar förekomma under en långhelg i början på höstterminen, samt en kortare i slutet av vårterminen. Ofta har höstresorna arrangerats i samarbete med någon region. Målsättningen är att pastorskandidaterna ska lära känna varandra; regionerna ska få möjlighet att presentera sitt arbete och sina speciella förutsättningar; pastorskandidaterna ska få lära känna delar av Equmeniakyrkan som de inte tidigare stiftat bekantskap med och i andakter av olika slag fördjupas i sin kallelse och andliga mognad.

Varje vinter anordnas två retreatar. En retreat på drygt två dygn är helt tyst och är i första hand till för de pastorskandidater som läser campuskurser på heltid på THS. Den andra retreaten kallas retreat- och samtalsdagar och innehåller ett drygt dygn med tystnad och sedan samtal i grupper. Retreat- och samtalsdagarna är i första hand till för de pastorskandidater som inte läser campuskurser på heltid på THS.

Equmeniakyrkans diakon- och pastorskandidater möts tillsammans med centralt anställda medarbetare i kyrkan två heldagar på hösten och tre heldagar på våren under sista läsåret. Målsättningen med dessa dagar är att blivande diakoner och pastorer ska lära sig att se varandra som tillgångar och samtidigt få konkreta redskap för tjänst. Genom ett gemensamt andaktsliv ges möjlighet att fördjupas i kallelsen.

Alla pastorskandidater medverkar i olika församlingar på Equmeniakyrkans bön- och offerdag för pastors- och diakonutbildningarna i mars. Under våren arrangerar Equmeniakyrkan och Equmenia kallelsedagar där pastorskandidaterna ska närvara två fyra gånger under den fyraåriga utbildningen.